

(ciència), com a revista catalana de ciència i tecnologia, es creu amb el deure de contribuir a obrir un debat polític sobre aquestes importants qüestions que avui tan sols hem apuntat. Tant de bo que aquest debat s'enceti ben aviat i que la nostra revista pugui complir així una de les seves aspiracions: la de servir de pont de diàleg entre els homes i les dones de la comunitat científica i la resta dels ciutadans.

EINSTEIN, ENTRE NOSALTRES

(ciència 3

octubre 1980 / 141) 5

Enguany fa setanta-cinc anys que Einstein publicà als «Annalen der Physik» quatre articles que havien de commoure la comunitat científica internacional. En un d'ells introduïa la noció de corpuscle de llum (més tard anomenat fotó), en un altre donava els fonaments d'una nova teoria de les calors específiques, al tercer presentava la relativitat restringida i al darrer proposava una equivalència entre la massa i l'energia de radiació. En aquests treballs, hi havia el germen de gran part de la física del segle XX.

Ben aviat el pensament einsteinià, juntament amb tota la polèmica que aixecava, arribà a casa nostra. Quan Einstein passà una setmana a Barcelona, el 1923, es trobà amb una petita comunitat on les seves idees, així com les de la ciència moderna, feia anys que fructificaven.

I Einstein no fou pas el primer ni l'únic que estigué entre nosaltres: per Barcelona passaren Bertrand Russell, Jean Piaget, Arnold Sommerfeld, Hermann Weyl, Tullio Levi-Civita i molts altres.

Aquella comunitat científica que els acollí ha sofert, des de llavors, moltes sotragades. Una d'elles, i no la més important, ha estat la pèrdua d'una tan necessària memòria que cal refrescar.

L'impacte del pensament einsteinià fou ben ric: des de la reacció dels especialistes (ben pocs, com és lògic, encara que ben preparats) fins a l'interès (molts cops decebut) de l'home del carrer.

Einstein és encara entre nosaltres. Hi ha les seves aportacions al coneixement del món físic, moltes d'elles plenament vigents, altres encara al centre del debat. Hi ha també la seva càrrega simbòlica. Einstein fou l'últim científic «solitari», segons J.D. Bernal, abans de la nova divisió del treball científic. Einstein encara entusiasma els qui creiem en la força del pensament humà. I, finalment, Einstein és un exemple del que pot ser un científic conseqüent amb una determinada (i potser contradictòria) consciència cívica.

En aquest número de (ciència) presentem un conjunt de treballs que poden acostar-nos al pensament einsteinià i les seves repercussions a casa nostra.

En primer lloc hi ha un article que el mateix Einstein escriví l'any 1921 en un número monogràfic de la revista anglesa «Nature» dedicat a la relativitat. En aquest article, Einstein fa una presentació breu de la relativitat restringida i general, mostrant la seva capacitat de divulgació.

Comptem després amb la conferència que l'hispanista (i catalanista) nord-americà Thomas F. Glick féu a la Universitat de Barcelona el proppassat mes de maig. Glick hi descriu la repercussió de la visita i del pensament d'Einstein en la societat catalana de l'època. No hem de deixar passar per alt la severa crítica que Glick fa al nostre món cultural que sembla que ha oblidat (o, potser, ha negat) la nostra tradició científica.

Per acabar, presentem un treball de Michel Paty, físic francès, sobre la participació d'Einstein al desenvolupament de la teoria dels quanta. No cal oblidar que si Einstein és conegut per la teoria de la relativitat, els seus treballs en altres camps, com en el coneixement del món microfísic, foren, com a mínim, tan importants com aquell.

Els primers articles d'Einstein traduïts al català aparegueren l'any 1928 a la revista «Ciència». Eren una manera perquè la comunitat científica catalana conegués els seus treballs més recents. Avui hi ha altres mitjans de difusió per a la ciència que es fa, però la nova (ciència) ja s'hi ha incorporat.